

## מסורת הש"ס

(קדושין [א, 3] [תמורה יא:]  
שבועות יא. ע"ש בבורות יד:  
אימא הקדיש [א, 2] [תמורה יא:]  
[ד, 6] סנהדרין פח. (ה) תמורה  
[לקמן כ. כתובות נח: גזיר ט.  
[ט. 1] (ו) סנהדרין יד: לקמן  
(1) [ע' תוספות סנהדרין טו.  
ד"ה האומר],

## תורה אור השלם

- וְאִם בְּהִמָּה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ  
הָקָרְבָן לִי בֹל אֲשֶׁר יִתֵּן  
וְלִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ:  
וּקְרָא כֹז ט

## הגהות הב"ח

רש"י ד"ה שדה וכו' לא  
חן קרבי למנוח: (ב) תוס'  
ימכר וכו' פרכינן לה פ"ק:  
ד"ה והא וכו' שלא יאמר  
אבי:

## שינויי נוסחאות

[illegible]

## רבינו גרשום

[illegible]

זיהוה האפרה לקדשי מזבח  
א: מהו. מי קדש קדושת ד  
ב דמי כוליה גופיה למזבח  
ל: נתן דמיו. שווי: [הא]

**הַתִּמְכָר** טו' לְצוּרֵי עוֹלָה ודומים חולין. דהא לא אקדיש גופא: חוק  
**הַדְּמוּמִי אבר י.** שלא יקבל דמה כיון דנחתא ליה קדושת הגוף אינו  
 בראשי למוכרה ואם מכרה אינה מוכרה שהרי עולמו היא וכיון דלא  
 תפקא לחולין דתמימה היא אין קדושה חלה על מעות האבר הלכן אינה  
 פסולה ממכורה. וא"ט נמצא לוקח או מקריב  
 ועולה חסירה שאין שאלין אבר זו שלו  
 ההא פרכי לה בפ"ק דתמורה (דף י"א)  
 ומשמעין לה כגון דאמר הרי עלי עולה  
 בחייה: ואפי' למ"ד כו'. הכי  
 באוקיימא בשילהי פ"ק דתמורה (דף  
 י"א) דלא פליגי ר"מ ורבי יהודה (דף  
 כ"ב) שאין הנשמה תלויה בו כגון  
 מן הארכוסה ולמטה: ה"ג לא קשיא  
 ולא גרסינן: אלא: הא בקדושת הגוף.  
 והא דקמי פטתה קדושה בטובה כגון  
 דלקדשה קדושת הגוף דאמר ראש  
 בהמה זו אקריב עולה וביריתא דלעיל  
 [ד] דאין לקדשי מזבח אלא ראשה של  
 פרסה כגון דלקדשה לדמים דאמר  
 ראש בהמה זו עלי לדמי עולה דומיא  
 דעבד וחומר דלא שייכא בהו קדושת

הַהוּא נִקְרָא רֶחֱבִי: וְהָאֵל מִן הַיָּד הַזֹּאת:  
בְּפֶקֶד דִּמְמוּרָה (דף ט"ז): לְדַמְּיוּ וְזָכַר  
אֵינִי לְדָחוּ לְעוֹלָה וְאֶקְדָּשׁ לְדַמְּיוּ עוֹלָה  
קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ הַגּוֹף וְהוּא עֲמֻמוּ יִקְרַב  
עוֹלָה דְּמִיגוּ דְּנִחְמָה לִיָּה קְדוֹשׁ דְּמִים  
נִחְמָה לִיָּה קְדוֹשׁ הַגּוֹף הוּאִיל וְהוּא  
חֲזוּי לְגוֹפִיהָ הֵ"נּוּ כִּי אִמֵּר רָשָׁא פְּרָה  
עוֹלָה לְדַמְּיוּ עוֹלָה מִקְדָּשׁ לְגוֹפִיהָ (הוּא)  
וְהוּאִיל וְהוּא חֲזוּי תַּפְסוּט קְדוֹשָׁה  
בְּכוֹלָה: אֵל דְּאֶקְדָּשׁ גּוֹיָה. לְדַמְּיוּ  
קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ הַגּוֹף לְיִכָּא אֵלָּה חַד  
מִיָּהּ: הָאֵל דְּאֶקְדָּשׁ חַד אֶזְרָה. כְּגוֹן  
הַיָּד הַזֹּאת רָשָׁא פְּרָה לְדַמְּיוּ עוֹלָה  
אֵלָּה יִי אֲמַרְיִן מִיָּהּ דְּקָדִישׁ חַד אֶזְרָה  
קְדוֹשָׁה נְמִי כוֹלָה וּמִיָּהּ דְּנִחְמָה לִיָּה  
קְדוֹשָׁה דְּמִים נִחְמָה לִיָּה קְדוֹשָׁה הַגּוֹף  
לְדַמְּיוּ מִיָּהּ לֹא אֲמַרְיִן יִידָה: אֶזְרָה  
נְמִי אִיבְעִי וְאִיבְעִי אִיבְעִי אֵלָּה לְמַר.

לגבי מזבח מהו מי  
חומר שעורים בחמש  
אלא בשויו תיקו: מ  
המעריך פחות מבן  
כלום במאי קמיפלגי  
ערכין לפחות מבן חד  
לכבש כמאן אזלא  
בר"מ פשיטא דבר"מ  
כי היכי דאיכא ערכין  
למיטעי ודאי אדם יוון

לדלגלג חזו לגופייהו: דמי ראשי למזבח <sup>י</sup> מי יניון כצבדו או חס  
גדולו מזה שרוא אדם וקא מיבעיא ליה ואמאי תיפשוט ליה מזה  
נדרר <sup>י</sup> גבי כצבדו א"ד לא אשכחן לגבי מזבח כו' יניון כצבד יד. גבי  
היה או צעי למיפסקיה דהא פשטאן כן אי אקדשיה לבדק הבית ה  
הוא ואפילו היא שני אלף וזו עי' <sup>י</sup> גדי אחוזו למיפסקיה. דלא רל לא  
פריש לה למזבח לא פריק לה נמי אלא צבדי או דלמא לא אשכח  
לא נתנה מורה קצבה לפדיון אם הוממו והכא נמי אמר  
שם דמיס כל דהו כן עי' <sup>י</sup> אצל לא נערך. שלא נאמר כפרשא <sup>י</sup> ויקרא כן  
אדם מוציא דבריו לבטל ואדם יודע דאין ערך לכלי דנפשות כת  
העל: <sup>י</sup> חס. גבי פחות מזה פטרי רבנן משום דליכא למימר אה  
ועיניו אצל או סבור היה שיש ערך לפחות מזה כגון חס והו  
כלי ליחיד קמ"ל דר"מ היא ולא פחות דטעמיהו דרבנן משום

ויון דאקדשה קדושת דמים תהא קדושת מזבח ותפשוט קדושה בכולה: **הא דאקדשה** בולת  
 א ס קדושת הניג דמויא דחמור ולא קרב למזבח: **דמי ראשי לגבי מזבח**, אין קל בעל  
**לא אשבחן**, קדושת בערכין דאין נידון כבבדור או דלמא לא אשבחן בעל מום לגבי מזבח  
 דאין ערך כלי **עלי**, דאין ערך כללי מן החורה. נותן דמיו. **כר' מאיר** דאמר אין אדם

רגלה של זו עולה יכול תהא כולה עולה  
תלמוד לומר כל אשר יתן ממנו לה' יהיה  
קדש ממנו קודש ולא כולה קודש יכול תצא  
לחולין ת"ל יהיה בהוייתה תהא הא כיצד  
תמכר לצורכי עולות ודמיה חולין חוץ מדמי  
אותו אבר שבה דברי ר"מ <sup>א</sup> רבי יהודה ורבי  
יוסי ור"ש אומרים מנין <sup>ב</sup> לאומר רגלה של זו  
עולה שכולה עולה תלמוד לומר כל אשר יתן  
ממנו לה' יהיה קדש לרבות את כולה ואפילו  
למ"ד אין כולה עולה הני מילי דאקדיש דבר  
שאין הנשמה תלויה בו <sup>א</sup> אבל דבר שהנשמה  
תלויה בו קדשה כולה <sup>ב</sup> (אלא) לא קשיא  
הא בקדושת הגוף הא בקדושת דמים והא  
מר הוא דאמר <sup>א</sup> <sup>ב</sup> מקדיש זכר לדמיו קדוש  
קדושת הגוף לא קשיא הא <sup>א</sup> דאקדיש כולה  
הא דאקדיש חד אבר חד אבר נמי איבעויי  
איבעיא <sup>א</sup> לן דבעי <sup>א</sup> רבה הקדיש אבר לדמיו  
מהו כי איבעי לן בתם הכא בבעל מום דומיא  
דחמור בעל מום נמי איבעויי איבעיא <sup>א</sup> לן  
דבעי רבה <sup>א</sup> דמי ראשי לגבי מזבח מהו כי  
אבעיא לן מקמי דאשמעה לא מתניתא  
השתא <sup>א</sup> דשמעה לא מתניתא לא מיבעיא  
לן גופא בעי רבה דמי ראשי לגבי מזבח מהו  
נידון בכבודו או אינו נידון בכבודו לא אשכחן  
בדמיו דאינו נידון בכבודו או דלמא לא  
אשכחן לגבי מזבח דנידון בכבודו תיקו בעי  
רבא <sup>א</sup> <sup>ב</sup> ערכי עלי לגבי מזבח מהו נידון בהשג  
יד או אין נידון בהשג יד לא אשכחן בערכין  
דאין נידון בהשג יד או דלמא לא אשכחן

לגבי מזבח ה' דמיפריק אלא בשווי תיקו בע  
לגבי מזבח מהו מי אמרינן לא אשכחן שדה  
חומר שעורים בחמשים שקל כסף או דלמא  
אלא בשווי תיקו: מתני' לפחות מבין חדש  
(ה) המעריך פחות מבין חדש ר"מ אומר נתון  
כלום במאי קמיפלגי (ר"מ סבר אין אדם  
ערכין לפחות מבין חדש וגמר ואמר לשם דמי  
לבטלה כמאן אולא הא (דאמר רב גידל א"ר  
בר"מ) פשיטא דבר"מ אתיא מהו דתימא אט  
כי היכי דאיכא ערכין לבן חודש איכא נמי לפ  
למיטעי ודאי אדם יודע השאין ערך לכלי וגמ

[2] מי יידון כבודו או אין יידון כבודו. ויהי פלג ואמאי תיפשוט ליה מההיא דאין יידון: מי אמרי ל : יידון כסג י. גבי נדר ונדבה כי האי: הקדש שדי אי אקדשה לבדק הביט הוה פריך בית דע חומר שדי וחומר דמפיקא: דלא לא אשכחן אדא אחוה חוה לבדק דא כהכי א. לדלמא לא אשכחן למודא עין אלא שנייה דהא אס הומונו והכא נמי אמרינן בשני. מיקר: בורגני' דהא אלאמר בפרשה [ויקרא כו] אלא מנן חודש ומעלה: גב' נותן דאין ערך לכלי דנפשות כתיב [שם] וגמר ואמר לשם דמינין משום דאיכא למימר אפילו אין אדם מוילא דבריו לגלות מנן חדש כגון חדש ויהי אין לו ונמאל הקדש טעמו דטעמייהו דרובן משום דאדם מוילא דבריו לבטלה ו

קדושה בכולה: **הא דאקדשה בולה**. לקדושת דמיני קדשה קדושת הגוף: **אין לך בעל מום לגבי מזבח ויתור מאדם**; **מקמי דא** **מא לא אשכחן בעל מום לגבי מזבח ויתרון** וכדצירצין (חתם) [הא] **מזי**. **כר' מאיר** דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה: **משמא**. מאי דסביר

**יִמְכֹּר** צִרְבֵי עוֹלָה. וְאֵת וְכִי לֹקַח זֶה מִקְרִיב עוֹלָה חֲסִידָה אֲבָר  
שֶׁאִין אֲבָר זֶה שְׁלוֹ הָא פִּרְכִּין (י) פִּ"ק דַּמְמוּרָה (דף יא):  
וּמִשְׁנֵי כְּגוֹן דַּמְרָה הִרִי עָלֵי עוֹלָה בְּחִימָה לְמוֹמַר כְּמוֹ שִׁיכּוֹל לְחִיט  
וְאִשְׁעִ"פ שֶׁנִּחְתָּךְ רִגְלָה מִן הָאֲרִכּוּבָה וְלִמְנוּהָ (י) וְאֵת לְלֹא קֹא מִשְׁנֵי  
דַּמְרָה רִגְלָה שֶׁל זֶה עוֹלָה לְפִטְטוֹר עוֹלָתוֹ  
שֶׁל פִּלְטוֹי (י) כִּמְד"ד פִּ"ק דְּחוּלִין (דף כג):  
ל תהא כולה עולה

[illegible]

אלא בשוויי תיקו בעי רב אשי והקדיש שדה אחוזה  
 ינין לא אשכחן שדה אחוזה דמיפרקא אלא בית זרע  
 שקל כסף או דלמא לא אשכחן לגבי מזבח דמיפריק  
 גי' ופחות מבין חדש גידר אבל לא נערך: גמ' ת"ר  
 דש"מ אומר נותן דמיו וחכמים אומרים לא אומר  
 ד"מ סבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה יודע שאין  
 וגמר ואמר לשם דמים ורכנן סברי אדם מוציא דבריו  
 דאמר רב גידל א"ר האומר ערך כלי <sup>ד</sup> עלי נותן דמים  
 אתיא מהו דתימא אפילו כרכנן התם הוא דטעי סבר  
 בן חודש איכא נמי לפחות מבין חודש אבל הכא דליכא  
 ש"מ שאין ערך לכלי וגמר ואמר לשם דמים קמשמע לן  
 ולרבי

יִיזוֹן צַדִּיקוֹתָיו. וַיְהִי בַּלֵּיל הַהוּא וַיִּהְיֶה דָמִים וַהֲרִי אֶת לֶךְ צַעַל מוֹס לַמִּזְבֵּחַ  
 לְאֵין יִדְוֹן: מִי אֲמַרְי לֹא אֲשַׁכֵּן: נָדַר בְּשׁוֹם דּוֹכַתָּ לְדָאִין יִדְוֹן  
 וַלְדָּה כִּי הֵאֵל: הַקִּדִּישׁ שָׂדֶה אַחֲוֹה. לְדַמִּי עוֹלָה: מִסֹּ. הִיכִי פִּרִּיק  
 פִּרִּיק צִית זָרַע חוֹמֶר שְׁעוּרִים בַּחֲמִשִּׁים שְׁקֵל כֶּסֶף דְּגוּזִית הַכְּתוּב  
 חֶזֶן שָׂדֶה אַחֲוֹה אֵלֶּה לְדָאִין הַצִּית דַּסְמֵס שְׁקֵלִישׁוֹת אֵלֶּה הַצִּית הַלֵּכֶן  
 לַמִּזְבֵּחַ: מִן אֵלֶּה בְּשׁוּרֵי לְדָאִין לֹא אֲשַׁכֵּן קִרְאִי (א) לַמִּזְבֵּחַ אֵלֶּה צִבְהִמְוֹת  
 בְּשׁוּרֵי: מִקִּיר: בְּמִרְבֵּי פָחוֹם מִן חֹדֶשׁ יוֹדֶר. אֵם אֲמַר אַחֵר לְדַמִּי עוֹס  
 בְּצֶן חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה: גִּבְלִי נֹסֶן דַּמִּי. כְּמָה שְׁהוּא נִמְכַּר בְּשׁוֹם: דִּרְ"מ. דְּאֲמַר  
 [שֶׁסֶן] וְגַמְר וְאֲמַר לֶשֶׁם דַּמִּים: פְּשִׁיעָא דִּכְרִי"מ. לִיַּל לְמִימֵר כְּמֵאֵן אֲזֵלָא  
 מִן אֵין אֲדָם מוֹזִיא דְּבִרְיוֹ לְבִטְלָה הֵי מִיַּלִּי הִיכָא דְּהוּא יוֹדַע שְׁדַּבְּרִי  
 אֵין לוֹ וְנִמְאָא הַקִּדֶּשׁ טַעוֹת וּדְמִים לֹא קִאֲמַר דְּלִיתִּיהּ דַּמִּי אֲזֵל גְּבִי  
 ס מוֹזִיא דְּבִרְיוֹ לְבִטְלָה וְאִפִּילוּ הוּא יוֹדַע שְׁדַּבְּרִי מִן חֹדֶשׁ צִבְיָלִין:  
 וְלִרְבִּי

קדושת דמים קדשה קדושת הגוף: **הא דאקריש חד אבר**, לקדושת דמים לא קריש קדושת לגבי מזבח יותר מאדם; **קמפי דאשמעה להאי מתינתא**, ראש חמור: **נידון בכבודו**, דאבר נידון בכבודו וכדתרעצין (התם) **(הכא)** כבעל מום דרומי דחמור: **[נידון בשעת יד]**, כדאמרו דבריו לבטלה: **פשיטא**, מאי דסבירא ליה בערך פחות מכן חדש סבירא ליה בערך כלי:

# הכל מעריכין פרק ראשון ערכין

## ה.

כַּמֵּאָה ב' מֵי"ו פִּטְיוֹ מֵהֶלְכוֹת  
מֵעֵה"ק הִלְכָה ב':  
ג' מֵי" פ"ה מֵהֶלְכוֹת עֵרְכִין הִלְכָה  
יָד:  
נֵאָד ד' מֵי" שֶׁס הִלְכָה יוֹ:  
נֵב ה' ר' מֵי" שֶׁס הִלְכָה יט':  
נֵג ד' מֵי" פ"ה מֵהֶלְכוֹת עֵרְכִין הִלְכָה  
ט:  
נֵד ח' מֵי" שֶׁס הִלְכָה ג':

## מוסף רש"י

[illegible]

## שיטה מקובצת

[illegible]